ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

Տարեկան գինը 6 րուբլի կէս տարվանը 3 րուբլի.
Թիֆլիսում գրվում են խմբագրատանը, պ. Դաւթեանցի և Արամեանցի խանութում.
Օտարաքաղաքացիք դիմում են ուղղակի
Тифлисъ Редакція «Мшакъ.»

ՄՇԱԿ

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ (բացի կիւրակէ և տօն օրերից).
Յայտարարութիւնները ընդունւում են ամեն լեզուով.
Յայտարարութիւնների համար վճարւում են իւրաքանչիւր բառից 2 կոպէկ։

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Վերադառնանք։—Ներքին տեսութիւն։ Նամակ Նոր-Նախիջևանից։ Նամակ Լօռուց։ Նամակ Ս. Պետերբուրգից։ Նամակ Մոսկվայից։ Ներքին լուրեր։—Արտաքին տեսութիւն։ Ֆրանսիա։ Նոր հեթանոսները Գերմանիայում։ Բրիկար։ Գերմանիա։ Թիւրքիա։—Խառն լուրեր։—Յայտարարութիւններ։ — Բանասիրական։ Երևանի գրականութիւնը։

ՎԵՐԱԴԱՌՆԱՆՔ

—

„Արարատ“ ամսագիրը մարտ ամսի տետրակում կրկին տպեց մի բաւական յիմար յօդված „Հին և Նոր Հայ քրիստոնէից մէկ խօսակցութիւն“ վերնագրով։ Բերում ենք այդտեղ այդ յօդվածից հետևեալ իմաստալի տեղը՝ „Ահա յայտնի է մեր շատ եկեղեցականաց յանցանքն որ պակասութիւնը, որ փոխանակ իրենք ոչխարները արածելու, ոչխարները սկսած են զիրենք արածելու փորձեր փորձել....“։ Միթէ՞ ճշմարիտ „Արարատը“ կարծում է որ հայ աշխարհականները և հայ հոգևորականները միմեանցից բոլորովին տարբեր ցեղեր են, որ աշխարհականները ի բնէ մտաւոր ընդունակութեամբ և զարգացմամբ հոգևորականներից ստոր են և որ բաւական է վեղար կամ կամիլաւկա գլխին ծածկել՝ ոչխարից հովիւ դառնալու համար։ Ցաւալին այն է,—և այդ մոռացել է մեր պաշտօնական կղերական ամսագիրը,—որ մեր հովիւները ոչ թէ միայն նոյն ոչխարային ցեղից են, ինչպէս և մենք (միայն ուրիշ շորեր հագած ունեն), բայց մինչև անգամ նրանց մեծ մասը դուրս են գալիս մեր ոչխարային հասարակութեան ռամիկ, անգրագէտ, ամենաստոր մտաւոր զարգացում ունեցող դասից։ Ի՞նչ զարմանալի բան է որ ոչխարները ոչ թէ միայն իրանք իրանց են սկսում արածել, բայց և փորձեր են փորձում իրանց հովիւներին էլ արածել, երբ որ տեսնում են թէ իրանք աւելի բարձր են մտաւոր զարգացմամբ, կրթութեամբ և շատ անգամ բարոյական զարգացմամբ, քան թէ հովիւները.... Ցաւալին այն է նոյնպէս որ „Արարատի“ հին-հայ-քրիստոնեայ քարոզում է ոչ թէ հին քրիստոնէութիւնը, այլ հին եգիպտական կրօնքը, որ աւանդում էր թէ հասարակութեան այլ և այլ դասերը Օզիրիս աստուծու մարմնի այլ և այլ մասերից են ծնվել, որոնց և վիճակված էր՝ մի քանիսներին տիրել, միւսներին յաւիտեանս հպատակվել... օրինակ քահանաները ծնված էին Օզիրիսի գլխից, ազնուականները, ասենք, աջ ձեռքից, զինուորները ձախ ձեռքից,—իսկ ռամիկ ամբոխը աստուծու ոտներից.... Այն ինչ քրիստոնէութիւնը քարոզում է թէ մենք ամենքս միմեանց հաւասար ենք և մի Աստուծու որդիներ ենք.... Պարոն Հայկորդին երևի նոյնպէս մի հովիւ է,—և ցաւալի է որ մեզ պէս ոչխարները պէտք է նրան սովորեցնենք ինչ է քրիստոնէութիւնը և զգուշացնենք նրան որ նա եգիպտականութեան մէջ չընկնի.... Բացի սորանից մենք ձեզ կապացուցանենք որ մենք ենք հին քրիստոնեաներ, իսկ դուք էք աւելի հեռացել բուն, սկզբնական, լուսաւորչական, մաքուր քրիստոնէական եկեղեցուց.... Մենք ենք հին-քրիստոնեաներ, իսկ դուք նոր քրիստոնեաներ։ „Մշակը“ վաղուց բարձրացրել է իր դրօշակը, որի վրա գրած էր՝ „վերադառնանք մաքուր, սկզբնական, Լուսաւորչի եկեղեցուն։“ Այո՛ վերադառնանք լուսաւորչական եկեղեցու այն սկզբնական դրութեանը, երբ իրանք եպիսկոպոսները բնութեան համեմատ կեանք էին վարում, երբ նրանք պսակված և ընտանիքի տէր մարդիկ էին, երբ անպսակ դրութիւնը անհրաժեշտ պայման չէր հոգևորականութեան գոյութեան։ Վերադառնանք այն ժամանակներին, երբ եկեղեցական կազմակերպութիւնը ժողովրդի ընտրողական սկզբի վրա էր հիմնած, երբ ժողովուրդը, ծուխը ինքն ընտրում էր իր համար արժանաւոր հովիւ՝ քահանայ և եպիսկոպոս և ոչ թէ հովիւները նշանակվէին հոգևոր իշխանութենից առանց ժողովրդից խորհուրդը հարցնելու... Վերադառնանք այն ժամանակներին, երբ լուսաւորչական եկեղեցին հետևելով աւետարանի այն խօսքին թէ՝ երբ որ կամենում էք աղօթել, փակվեցէք ձեր սենեակում և „Հայր մեր“ ասէք, աշխատում էր բոլոր եկեղեցական ծէսերի և արարողութիւնների մէջ հասարակ, կարճ ձևեր պահպանել։ Վերադառնանք այն ժամանակներին, երբ Աստուծու խօսքը չէր կարող ծախվել, երբ շարականները, ճաշոցները, կամ աւետարանը թանգ թանգ ծախվելով, չէին կարող մի վանք պահպանելու ստիպողական հարկաւորութեան աղբիւր դառնալ։

Վերադառնանք այն ժամանակներին երբ հովիւները իրանց համեստ, բարոյական, հասարակ բարք ու վարքով ճշմարիտ օրինակ կարող էին լինել ժողովրդի համար, և ոչ թէ շքեղութեան և շռայլութեան մէջ ապրելով, մախմուր ու մետաքս հագնելով, գումարներ դիզելով, դառնային աւելի նիւթապաշտ, քան թէ աշխարհականներից ամենանիւթապաշտները։ Վերադառնանք այն ժամանակներին երբ հոգևորականութիւնը իր մտաւոր զարգացմամբ ժողովրդի զարգացման մակերևոյթից աւելի բարձր էր և կարող էր հասարակութեանը առաջնորդել ժամանակակից, առաջադէմ բոլոր շարժումների մէջ՝ գրականութեան, ուսումնարանների և գիտութեան գործի մէջ,—և ոչ թէ յետ մնար ժամանակի առաջադէմ հոսանքից և հասարակութեան առաջադէմ զարգացումից մինչև այն աստիճան, որ այս բոլէխս հովիւը առհասարակ աւելի ստոր է զարգացումով, քան թէ իր հովված հօտը։ Վերադառնանք այն ժամանակներին, երբ տաճարը մտնող աստուածապաշտը սովորված չէր լինում իր չորս կողմը տեսնել ժամոց, հանգանակ ու գանձանակ, խոստովանվելու ժամանակ չոքած սուրբ սեղանի առջև քահանայի ձեռքը փող տալը... և այլն... Վերադառնանք այն ժամանակներին, երբ հայոց եկեղեցու պատերի վրա ոչինչ ուրիշ պատկեր դրեթէ չէր երևում, բացի սեղանի վրա Քրիստոսի խաչելութենից, մանաւանդ բացի սրբերից չէին երևում պատերի վրա դժոխքի ու դրախտի երևակայական անշնորհ պատկերներ... Վերադառնանք այն ժամանակներին, երբ թաղումը կատարվում էր հասարակ, համեստ կերպով, և ոչ թէ քաղաքի քահանաների ամբողջ դասը և եպիսկոպոսին վարձելով, քէլէխ ուտելով և այլն....

Մենք ենք հին քրիստոնեաներ, պահանջելով վերադառնալ Լուսաւորչի սկզբնական, համեստ, հասարակ, վսեմ, բարոյական, մաքուր հայոց եկեղեցուն,—իսկ նրանք են նոր քրիստոնեաներ, որք մտցրել են մեր եկեղեցի և համբերում են այն բոլորը որ մենք յիշեցինք և էլի շատ ուրիշ բաներ, որ չենք յիշում։

Գ. Ա.

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ՆՈՐ-ՆԱԽԻՋԵՒԱՆԻՑ

—

Ապրիլի 6-ին

Տեղւոյս հասարակութիւնը ի վաղուց հետէ զգացած լինելով մի միջնակարգ ուսումնարանի հարկաւորութիւնը քաղաքիս մէջ, դեռ 1870 թւին գրագրութիւն ունեցած էր կաթուղիկոսի հետ՝ բանալ այստեղ Սեմինարիա արքունի միջնակարգ ուսումնարանների նախագծով։ Սակայն սորա իրագործութիւնը յետաձգեցաւ զանազան պատճառներով այնքան, մինչև վերա հասաւ Բարձրագոյն հաստատեալ զինւորական պարտաւորութեան նոր օրէնսդրութիւնը, որով և անհրաժեշտ եղաւ արքունի միջնակարգ ուսումնարանի կարևորութիւնը՝ իւրեան տուած իրաւունքներով։ Եւ որովհետև չը կայ Բարձրագոյն կառավարութեամբ հաստատուած Սեմինարիայի կանոնագրութիւն Բու-

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԵՐԵՒԱՆԻ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

—

Այս տարի Երևանում գարունն բացվեցաւ երևելի մի «Թռչնիկով», որ թէև անշունչ կենդանի է, բայց հիանալի երգեր է երգում։ Դա փոքրիկ մի գրքոյկ է «Թռչնիկ» անունով, որ տպվել է այս մօտիկ օրերումս Երևանում ի տպարանի Յակոբեանց, և որի հեղինակն է Քմին Տէր Գրիգորեանցը։ Այս «Թռչնիկն» ինչպէս երևում է Մոսկվայում է երգելու ոգի ստացել, որովհետև «Պարտէզ» անունով երգը սկսել է երգել այնտեղ 1868 թւին, նոյեմբերի 10-ին։ Պարոն հեղինակն իւր յառաջաբանութեան մէջ «Թռչնիկին» թռցնում է մեր առաջ, մեզ «մօտ երգեր երգելու, և մի քանի ճիշտ անցքեր հանդարտ, հեզիկ պատմելու։» Նա խնդրում է նոյն յառաջաբանութեան մէջ ողջունել նորանէկ «Թռչնիկին», ասելով. «Ողջոյն տուէք ուրեմն՝ այս նորանէկ Թռչնիկին և փափագելով լսեցէք նորա մեղմիկ երգերին։» Այո, պատուելի Տէր Գրիգորեան, ձեր հիանալի «Թռչնիկի» գալուստը մենք ուրախութեամբ ողջունում ենք, ողջունում ենք որովհետև գարնան առաջի լուրը բերեց, բայց ափսոսում ենք, որ չենք կարող նորա երգերը «փափագելով» լսել... Ինչպէս երևում է, նորա ձայնը փոքր է ընկել․ շատ հարկելի է Մոսկվայի նոյեմբեր ամսուայ ցուրտը ձմեռնակար ներգործութիւն է ունեցել նորա չնչատութեան խողովակի վերա։ Այո, պարոն հեղինակ, շատ ցաւելով յայտնում եմ ձեզ, որ ձեր «Թռչնիկը» հիւանդ է. 21 երգերի մէջ, որոնցից, ինչպէս երևում է ներքոյիշեալ ժամանակագրութենից, 4 Մոսկվայումն է երգել, 1 Պետերբուրգում, մի հատ երկաթուղու մէջ, երկուսը անյայտ տեղում (չը լինի Ասիայի և Եւրոպայի սահմանում), երկուսը Պարցաբի գիւղում, իսկ 11 մեր Երևանում,—ոչ մի առողջ միտք չենք գտնում, բացի հիւանդութեան հառաչանքներից «ահ», «ով» «ախ», «ոհ» և այլն։ Ես զարմանում եմ որ այս գարնան ժամանակում, երբ ամբողջ կենդանութիւնը ուրախանում է, զուարթանում է, իսկ ձեր «Թռչնիկը» այսպիսի արտասուելի կեանք է անցնում, ցաւի և սգի մէջ։ «Թռչնիկի» պատուելի հեղինակը երգելու ոգի ստացել է, երբ իւր հայրենեաց հողի վերա է ոտը դրել, որովհետև երգերի շատը (տասն մէկ հատ) Երևանումն է երգել, իսկ երկուսը նորա նահանգում (Պարցաբի գիւղում)։ Լսեցէք նորա առաջին երգի ծանօթութիւնը և ապա երգը, որ նուիրում է իւր հայրենիքին։—» 1871 թւին մայիսի ամսում, երբ ես վերադառնում էի Մոսկուայից և արդէն իմ հայրենեաց հողի վերա էի՝ երևացաւ իմ աչքիս ալեզարդ ծերունի Մասիսը իւր ձիւնափայլ գագաթով, ամբողջ Արարատեան դաշտը և վերջապէս տեղի իմոյս ծննդեան Երևան քաղաքը (ուշադրութիւն դարձրէք այս տողերի վերա), ոգևորւեցայ նոր հոգով (հին հոգին ինչպէս երևում է երկաթուղու մէջն է թողել, կամ Դիլիջանի անտառին և ծաղկաւէտ լեռներին պահ է տուել), բացի բերանս և այս երգելով առաջի անգամն նուիրեցի իմ սրբազան հայրենիքին, որոյ տեսութիւնը այնքան փափագում էի։» (Նայեցէք գրքոյկի 113 եր.)

ԵՐԳ

(Նուէր իմ հայրենիքին) (35 երես.)

«Հայրենիք սրբազան,
«Իմ սիրուն աշխարհ,
«Թռչում եմ դէպի քեզ,
«Հոգովս անդադար։

Քեզանից հեռացայ
Շատ տարիների
Բայց դեռ չմոռացայ
Տեսք քո քաղցրալի

—

Ահ վերջապէս իղձս
Անշուշտ կատարուեց
Եւ բորբոքուած սիրտս
Տեսքդ ուրախացրեց։

Իմ քաղցր հայրենիք
Բարձր գոչեցի
Եւ բոցակէզ սիրով
Այս քեզ նուիրեցի

—

Ահա և քաղաքն
Եւ դաշտք հարազատք,
Ահա և Մասիսն
Եւ նորա գագաթ։

Ահ վերջապէս իղձս
Անշուշտ կատարուեց
Եւ բորբոքուած սիրտս
Տեսքդ ուրախացրեց

Տեսնում էք ընթերցող, ինչ զարմանալի քաղաք ունենք մենք. նոր հոգիներ է տալիս։ Ով բաւական չէ իւր հոգուց, թող Երևան գայ. հէնց որ երևի նորան «ալեզարդ ծերունի Մասիսը» նա կարող է «ոգևորուել նոր հոգով»։ Հրաշալի ուժ ունէ Երևան, որ այդպիսի ստեղծաբանութիւններ է անում։ Նա ինչպէս երևում է մինչև այժմս պատրաստվում էր նոր ուժերով, որովհետև Գուրջի Նալից *) յետոյ իւր երգողական ոգին ոչ մի մարդու մէջ չէր թողնում իւր բունը չլինել, թէև 1871 թուին միտք ունէր պ. Գուլամիրեանցի մէջ տեղաւորվել **) բայց շատ կարելի է իւր համար յարմար չը գտաւ, որովհետև մի երգ «Ախ իմ հայր» անունով երգելուց յետոյ, լռեց։ Այժմս, ինչպէս տեսնում էք, Երևանի այս երգողական ոգին տեղաւորվել է և իւր արմատները շատ խոր ձգել է պարոն Տէր-Գրիգորեանցի մէջ։ Պատուելի հեղինակը այնպէս է ոգևորուել, որ նորա աչքին առաջ երևում է ծովի մէջ տարածուած Երևանը և յետոյ 17000 փուտ բարձրութեամբ Մասիսի գագաթը։ Ուրախանում ենք, որ Հայաստանի երգողական գրականութիւնը զարթնում է, բայց ամենախոնարհաբար կը խնդրեմք նորանէկ «Թռչնիկի» հեղինակից չայրէ մեր սիրտը զանազան ոհերով և ախերով. միթէ բաւական չէ, որ Երևանի տրօպիկական շոգը իւրաքանչիւր տարի համարեա 8 ամիս մեզ անխնայ գիզում է և բորբոքում։

Մանրամասնաբար քննել այս 21 երգերը իմ ուժից բարձր եմ համարում. միթէ կարելի է քննել մի լրագրական յօդուածի մէջ Տրէդիակօվսկու ոտանաւորները.... դա էլ մի այնպիսի բան է։ Պէտք է իւրաքանչիւր տողը գրել, որ կարելի լինի հասկանալ երգերի բոլոր դարդալութիւնը, այլ այս անկարելի է, որովհետև մեծ գլխացաւութիւն կարող եմ պատճառել ընթերցողին... այդ բոլորը եթէ

*) Գուրջի Նալին երևանցի մի կօշկակար էր։

**) Պ. Գուլամիրեանցը 1871 թուին «Գաւիթ բէգ» անունով մի գիրք է հրատարակել և նորա մէջ տպագրել է մի ոտանաւոր «Ախ իմ հայր» անունով, որի համար և նմանապէս գրքի համար միւս անգամ կը խօսեմ։

սատանի հայերիս համար, որոյ հիման վերա կարող լինէր և քաղաքս բանալ վեհափառ կաթուղիկոսի առաջարկած Սեմինարիան, որպէս զի տեղւոյս բնակիչքը կարող լինէին նորա մէջ ազգային դաստիարակութեամբ և լեզուով միջնակարգ ուսումնարանի աւանդած ուսումը ստանալ և միանգամայն ձեռք բերել նաև նորա տուած զինւորական նոր արտօնութիւնները, վասնորոյ քաղաքը լաւ համարեց խնդրել Տէրութեան Թոյլտւութիւնը բաց անել իւր մէջ բէալական արքունի ուսումնարան իւր հաշւով և այն հանդերձ հայկական կրօնի և լեզուի դասախօսութեամբ։ Իսկ հոգևոր Սեմինարիայի համար, որոյ մասին, որպէս վերը յիշեցինք, գրագրութիւն բացած ունէր կաթուղիկոսի հետ, որոշեցաւ մինչև հաստատութիւն օրինաւոր կանոնադրութեան Տէրութեան կողմից, բանալ այժմէն հոգևոր դպրոց չորս դասարանով և կլասիկական լեզուներով, պատրաստ լինելով միանգամայն ձեռնտու լինել և նորա յարատևութեանը, եթէ նորա ընթացքը կը լինի Տէրութեան հաստատուած կանոնադրութեան համաձայն։

Սոյն այս հոգևոր դպրոցը, որ Սեմինարիայի պիտի փոխարկի, երբ հաստատուի Սեմինարիաների կանոնադրութիւնը, որ առաջարկուած է, աստւած են ի հաստատութիւն, արդէն երկու նախակրթարաններով և առաջին դասարանով անցեալ տարի հոկտեմբեր ամսէն սկսած, չարունակէ իւր գործունէութիւնը ի կատարեալ բաւականութիւն հասարակութեան տեղւոյս։ Կը սպասեմք նորա առաջին հրապարակական հարցաքննութեանց, որ ցուցած արդիւնքները տեսնելով և կշռելով, արժան դատեմք մանրամասն տեղեկութիւն տալ նորա ընթացքի մասին։

Գալով դարձեալ մեր բէալական ուսումնարանի խնդրոյն, հաղորդեմ, որ պ. հոգաբարձուն ուսումնարանական շրջանի, ի պատասխանի Թախանձանաց քաղաքական վարչութեան, դեռ անցեալ տարի ծանուցեալ էր՝ թէ, որովհետև դասատուութիւն հայկական կրօնի և լեզուին բէալական ուսումնարանների հաստատուն կանոններէն դուրս է, վասնորոյ թոյլատրելով քաղաքիս մէջ բանալ իւր հաշւով բէալական ուսումնարան համաձայն ընդհանուր կանոնաց, հայերէն առարկայից դասախօսութիւնը կարելի համարի մտցնել նորա մէջ արտաքոյ կարգի կամ իբրև ոչ պարտաւորեալ, այն է լրացուցիչ առարկաներ (дополнительные) և որոց ուսուցիչք պարտին լինել ազատ վարձկանք (вольнонаемные) և ոչ արքունի ծառայողք։

Քաղաքական վարչութեան անդամոց մեծագոյն մասը ոչ յարմար գտնելով այսօրինակ կարգադրութիւն հոգաբարձութեան, որոշեց խնդրել Բարձրագոյն կառավարութենէ՝ մտցնել յիշեալ առարկաները օրէնսդրական կարգաւ Նախիջևանի բէալական ուսումնարանի կանոնների մէջ։ Երբ կոմսն Տօլստոյ՝ Նախարարն լուսաւորութեան, եկած էր այցելութեամբ ի քաղաքս, խնդիր մատուցաւ նմա նոյն մտօք և խօսք տուաւ առաջարկութիւն անել նոյն մասին Պետական խորհրդարանի (Государств. Совѣтъ) և յուսադրեց, թէ քաղաքացւոցս իրաւացի պահանջը կը կատարուի անշուշտ, օրինակ բերելով Մօսկվայի Լազարեան ճեմարանը, յորում հայոց լեզուն և կրօնը պարտաւորեալ առարկաների կարգումն են հայ տղայոց համար։

Սակայն ցաւալին այն է, որ քաղաքական վարչութեան մարտի 26 ունեցած ժողովի մէջ վճռեցաւ այժմէն ընտրել և հրաւիրել բէալական ուսումնարանի վերատեսուչը, որպէս զի առաջիկայ աշնան անպատճառ բացուի այն, չը ստացած տակաւին մի գոհացուցիչ պատասխան հայոց լեզուի և կրօնի դասախօսութեանց մասին, ամենևին ուշադրութիւն չը դարձնելով իւրեան առաջին որոշմանցը։ Բայց եթէ ակնկալեալ թոյլտւութիւնը չը գայ և հայոց լեզուի դասախօսութիւնը իբրև պարտաւորեալ ուսանելի առարկայ չը լինի այն մեծածախ ուսումնարանին մէջ, միւս կողմանէ քաղաքիս հասարակութիւնը նոյն ուսումնարանի և օրիորդաց պրօգիմնազիայի վերա տարեկան 40 հազար րուբլիէն աւելի ծախսելովը կարողութիւն չի ունենայ կամ կը դժուարանայ օգնել նաև հոգևոր ուսումնարանին, որով և սորա գոյութիւնը հաստատութիւն չի գտնի, ապա ուրեմն 20000 ժողովրդի մանկունքը ուրտեղ պիտի ուսանեն իւրեանց մայրենի լեզուն և կրօնը... Ահա մի հարց, որոյ վերա արժան է ըստ ամենայնի, որ ուշադրութիւն դարձնեն և մտածեն Նոր-Նախիջևանցիք։

Քաղաքացի ոմն

ՆԱՄԱԿ ԼՕՌՈՒՑ

Ապրիլ 20-ին

Փոքր ժամանակ սորանից առաջ Լ օ ռ ո ւ գաւառի Օ ձ ո ւ ն գիւղում կար մի մասնաւոր ուսումնարան, ուր կարդում էին միասին տղաներ և օրիորդներ։ Այդ ուսումնարանի ուսուցիչն էր հանգուցեալ Երուանդ Տ է ր-Դ ա ւ թ ե ա ն ց։ Չը նայելով որքան մեծ էր ժողովրդի նախապաշարմունքը, թէ ամօթ էր համարվում եթէ մի աղջիկ խօսէր մի որ և է տղայի հետ, ուր մնաց թէ միասին կարդան,—հանգուցեալին աջողվեցաւ հիմնել մեր գիւղում ե ր կ ս ե ռ ուսումնարան, որտեղ մօտ 15 հոգի աղջիկներ և 40-ի չափ տղաներ ձրիաբար ուսում էին առնում։ Գիւղիս քահանաները, ի հարկէ նախանձելով երիտասարդի գործունէութեանը, սկսեցին ժողովրդին գրգռել և նորա մասին զանազան լուրեր տարածել՝ «դա պ ր օ տ է ս տ ա ն տ է, բողոքականութիւն է ուսուցանում, ժամագիրքի տեղ աւետարան է կարդալ տալիս ձեր որդկերանց...» և այլն... Երիտասարդ Տէր-Դաւթեանց վախճանվեցաւ 1875 թւին և նորանից յետոյ ուսումնարանը անտէր մնաց։ Այժմ գիւղը բոլորովին չէ հոգում ուսումնարան հիմնելու և պահպանելու մասին, ասելով թէ միջոցներ չունի, այն ինչ մեզ յայտնի է թէ կան միջոցներ։ Դեռ ևս 1800 թւին, երբ Օձուն գիւղում նստած էր հանգուցեալ Սիմէօն արքեպիսկոպոսը, սա իր սեփական դրամով առաւ Լօռու գաւառում բաւական ընդարձակ տեղ, ուր այժմ գտնվում է Մ ա ր ձ անունով գիւղը, այն նպատակով որ այդ կալուածքի արդիւնքով բաց անէ Օձուն գիւղում մի ուսումնարան և գիւղի քանդված եկեղեցին էլ նորոգէ։ Իր կտակի մէջ արքեպիսկոպոսը պատւէր թողեց որ ոչ ոք չը համարձակվի ոչ ծախել և ոչ գնել այդ հողերը։ Քանի որ Սիմէօն արքեպիսկոպոսը կենդանի էր, այդ կալուածքի եկամուտով նորոգվում էր եկեղեցին և դիտաւորութիւն կար ուսումնարան բանալ, բայց երբ սրբազանը վախճանվեցաւ, ուսումնարանը մնաց անկատար, իսկ Մարձ գիւղի եկամուտը, որ տարեկան 600 րուբլ էր, այնուհետև բերեցին Թ ի ֆ լ ի ս, ոչինչ ուշադրութիւն չը դարձնելով կտակի վրա։ Քանի մի տարի անցնելուց յետոյ մի երիտասարդ, Գ է օ ր գ Ա բ ո վ ե ա ն ց, կարողացաւ ձեռք բերել հանգուցեալ եպիսկոպոսի կտակը և ժողովրդին հասկացնելով նրա էութիւնը, համոզեց գիւղացիներին ընտրել իրանց միջից պատգամաւորներին և ուղարկել վեհափառի մօտ խնդրքով՝ վերադարձնել Օձուն գիւղին Մարձ գիւղի կտակված հողերի եկամուտը։ Սիմէօն եպիսկոպոսի բոլոր թղթերը ներկայացրին հանգուցեալ Մատթէոս կաթողիկոսին, որ գործը քննելուց յետոյ, հրամայեց Թիֆլիսի կօնսիստօրիային յիշեալ 600 րուբլ տարեկան եկամուտը վերադարձնել Օձուն գիւղին, Սիմէօն սրբազանի կտակին համեմատ։ Բայց Մ ա կ ա ր արքեպիսկոպոսը ուշադրութիւն չը դարձնելով այդ հրամանի վրա, գործը թողեց անշարժ դրութեան մէջ և մինչև այժմ Օձուն գիւղը չէ ստացել իր եկամուտը։ Մինչև այժմ 600 ր. տարեկան եկամուտը գալիս է Թիֆլիս, իսկ Լօռու մատաղահաս սերունդը, որ այդ գումարով պէտք է ուսում առնէր և կրթվէր, շնորհով մեր հոգևորականների անհոգութեան, զուրկ է մնում այդ ուսումից։

Ռ. Ք.

ՆԱՄԱԿ Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻՑ

Ապրիլ 1-ին

Մարտի 26-ին վախճանվեցաւ այստեղի հայոց եկեղեցու աւագ քահանայ Տէր-Գրիգորեանցը։ Նորա մահը խոր տպաւորութիւն գործեց այստեղի հասարակութեան վերա, թէ իւր անակնկալութեամբ և թէ իւր հետևանքներով։ Հանգուցեալը վաղուց արդէն ունէր սրտի ցաւ, որից բժշկվելու համար գնում էր արտասահման, բայց նորա հսկայական կազմուածքին նայելով, չէր կարելի սպասել այդպիսի մի շուտ վախճանի։ Նոյն իսկ մահուան օրը հանգուցեալը ողջ և առողջ էր։ Ցուղարկաւորելով մի ննջեցեալի դէպի գերեզման, նա յանկարծ վայր ընկաւ ճանապարհին և մինչև տուն բերելը վախճանվեցաւ կառքի մէջ, չը կարողանալով վերջին անգամ տեսնել իւր ընտանիքից ոչ ոքին։ Այդպիսի տարօրինակ մահը կայծակի հարուածքի նման ապշեցրեց այստեղի բոլոր հասարակութեանը, մինչև անգամ ռուսներին։ Թաղման օրը լսվում էին այս տեսակ նախադասութիւններ. «մարդը ճանապարհ էր դցում մի ննջեցեալի, և յանկարծ ինքը ննջեցեալ դառաւ» Այդ մի շատ զարմանալի, օրհասական բաղդի բերմունք էր։

Հանգուցեալը թողել է բազմաթիւ ընտանիք, որ բաղկացած է փոքրահասակներից, բայց ասում են, թէ եկեղեցու հոգաբարձուք թողնում են նորա ընտանիքին այն բնակարանը, ուր նա բնակվում էր իւր կենդանութեան ժամանակ, նշանակելով և մի թոշակ։ Եթէ այդ լուրը հաստատվի, չէ կարելի շնորհակալութիւն չանել այդպիսի խելացի կարգադրութեան համար։ Հանգուցեալը ազնւութեամբ ծառայեց այստեղի եկեղեցուն 25 տարի և իւր անշահախնդրութեամբ ու անկեղծ բնաւորութեամբ գտել էր հասարակութեան համակրութիւնը։

Նորա թաղմանը ներկայ էր այստեղի բոլոր հասարակութիւնը մեծից մինչև փոքրը։ Դագաղը ձեռքով տարան համարեա մինչև ճանապարհի կէսը, և ամէնքը ներկայ էին գերեզմանատանը։ Մօսկվայից եկած հայր Սուքէնեանցը ասաց մի դամբանական ճառ, որի մէջ յիշեց հանգուցելու արժանաւորութիւնները։ Ճառը կարճ էր, բայց լի զգացմունքով։

Թոյլ տուեցէք այժմ անցնել դէպի մի այլ անցք որ թէպէտ այնքան տխուր և ծանր չէ, բայց այնու ամենայնիւ վատ տպաւորութիւն է անում մարդու վերա։

Ձեր մշտական թղթակցի նամակից յայտնի է, որ յունվարին այստեղ եղաւ ուսանող-թատրոնասէրների սովորական ներկայացումը, որի արդիւնքը նշանակված է յօգուտ չքաւոր ուսանողների։ Որքան յաջող էր այս տարուայ ներկայացումը խաղի կողմից, մեծապատիւ օրիորդ Էդիլխանեանի մասնակցութեան շնորհիւ, այնքան անյաջող էր նա արդիւնքի կողմից։ Բաւական չէ այն, որ արդիւնքը միւս տարիքից աւելի պակաս էր, հասարակութիւնից մի քանի պարոններ մինչև այժմ ևս չեն վճարում իւրեանց վեր առած տոմսակների գինը, թէև շատ անգամ յիշեցրել են նրանց այդ մասին։ Այն ինչ ուսանողներին մեղադրում են, թէ նոքա վատ են պահում իւրեանց հաշիւները, և քիչ է մնում, որ ասեն, թէ փողի մի մասն էլ իւրեանց են սեփականում, մինչ իւրեանք այնպէս անտարբեր են դէպի իւրեանց պարտականութիւնները, չեն վճարում վեր առած տոմսակների գինը։ Ինձ յայտնի է հաստատ աղբիւրից, որ մօտ 50 րուբլի մինչև այժմ դեռ չէ հաւաքված. և այդ այն ժամանակ, երբ բոլոր մուտքը չէ հասնում 200 րուբլի, այն ինչ անցեալ տարիները հասնում էր 250 ր.։ Շատ և շատ ցաւալի է, որ տարէնը մի անգամ տուած ներկայացումը, որ ըստ երևոյթին մեծ զուարճութիւն է պատճառում այստեղի հասարակութեանը, չէ անցնում առանց անախորժ տպաւորութիւնների։ Ցանկալի էր, որ հասարակութիւնը այդպիսի վարմունքով չը պաղեցնէր պ. պ. թատրոնասէրներին և չը ստիպէր նրանց թողնել հայ-թատրոնական գործը, որ նրանցից մեծ աշխատանք և նոյն իսկ դրամական ծախքեր է պահանջում։ Գործի այդպիսի ելքը շատ անախորժ կը լինէր, որովհետև այստեղի ներկայացումների օգուտը անտարակուսելի է։

Գ.

ՆԱՄԱԿ ՄՕՍԿՎԱՅԻՑ

Ապրիլ 15-ին

Մօսկվա քաղաքի մի անկիւնում կառուցված է ահագին մի շինութիւն, Կայսերական Բազմարվես-

---

ընթերցողը ճաշից առաջ կարդայ, կարող է նորա ախորժակը բոլորովին փակվել, բայց այդպիսի բան անելը անխղճութիւն կը լինի։ Սակայն պատւելի հեղինակին չը վիրաւորելու համար (համշհարի ենք, չի լինի) պէտք է մի քանի բան յիշել։ Սկսենք առաջին երգից, որ երգում է մի օրիորդ։ Նա բորբոքված լինելով իւր սէրից դէպի պատանին, հալվում է, մաշվում է մինչև վերջը, բայց յայտնի չէ ինչով է վերջանում դորա է ր վ ի ը, միմիայն երևում է որ այդ խեղճ օրիորդը «լացի և սգի մէջ է մնում».... Զարմանալի կազմուածք ունեն այստեղի օրիորդները. արեգակի տաքութիւնը նոցա հերիք չէ անում, սիրոյ կրակով էլ են սկսում տաքանալ։ Երկրորդ երգը մի արքայորդու մահի վերա է գրվել։ Այս խեղճ արքայորդին ա ռ ա ջ վ ա ր դ ա ն ման, բ ո ւ ս ա ծ, ծ ա ղ կ ա ծ, մ ե ծ ա ց ա ծ, ի ս կ ա յ ժ մ նորա ա ն շ ո ւ ն չ մ ա ր մ ի ն ը, ո՜հ հօր ա ռ ա ջ ի ն է դ ր ա ծ։ Խեղճ հայրը իւր որդու անշունչ դին տեսնելով, սպանում է և զինքն։ Մարդու լացն է գալի, երբ այս երգը կարդում է... Գիտէ՞ք այս երգը հեղինակը հրամայում է մեզ երգել ըստ եղանակի «ցուրտն փչեց ձմեռն սաստիկ»... Երևելի երգ է տասներրորդ երգը «Աւազակապետի ողբը»։ Այս պարոնը (աւազակապետը) ողբալով լաց է լինում իւր սպանուած ընկերների վերա, ասելով «շուտ ես ևս կը գամ ձեզ մօտ». այն րօպէին մի անյայտ ձայն շատ խիստ բորբոքված, անիծում է խեղճ աւազակապետին և չէ թողնում երկինքը բարձրանալ։ Մի այլ ձայն (դժոխքից) նորան կոչում է իւր մօտ և ստիպում է ասելով. «ուր որ երթաս, կը գտնենք՝ թէ մարմինդ և թէ հոգիդ վառ դժոխք կը տանենք»։ Այս պ. Տէր-Գրիգորեան հիանալի խրատ էք տալիս աւազակներին, դորա համար նոքա շատ շնորհակալ կը լինեն ձեզանից, որովհետև նոքա մինչև այժմս կարծում էին, որ դժոխքը կերթան, իսկ հիմայ երևում է ձեր երգից, որ ինքեանք երկինքը պէտք է բարձրանան, իսկ միայն աւազակապետն դժոխք կը գնայ, որովհետև անյայտ ձայնը նորան չէ թողնում արքայութիւն մտնել, այլ քշում է դէպի դժոխքը։ Այժմս հասանք Զ ա ն գ ո ւ ի վերա երգին։ Զանգուն մի փոքրիկ գետ է, որ ստանում է իւր սկիզբն Գեղամայ (Սևանայ) լճից և Երևանի արևմտեան կողմից անցնելով, գնում է և թափվում է Երասխ գետը։ «Թուշնիկի» հեղինակը յանկարծ նըկատում է, որ Զանգուն շատ տխուր է. նա ասում է՝

Ով Զանգու Զանգու
Ինչու ես այդպէս
Գլուխդ ծռել,
Եւ շատ տրտում ես
Քիչ ոտերդ բաց
Ընկիր ճանապարհ
Եւ գնա դու կամաց
Շրջիր հայ աշխարհ
և այլն.

Տեսնում էք, Զանգուն գլուխը ծռել է. պատւելի հեղինակ, նորա գլուխը իրա տեղն է Գեղամայ լճի մօտ, ինչպէս առաջ, այնպէս էլ հիմայ։ Ինչ որ վերաբերում է նորա ո տ ն ե ր ի ն, բան չեմ կարող ասել, որովհետև ամառվայ ժամանակ չոքից ոտները երբեմն թուլանում են և շատ կամաց են գնում, բայց զարմանում եմ, նորա ոտների թուլութիւնը դուք նկատել էք յունվարի 22-ին (երգը գրուած է յունվարի 22). այն ժամանակ, քանի միսս է, չոք չէ եղել բացի ցրտից... ուրիշ կողմից ցրտիցն էլ նորա ոտները չէին կարող սառել, որովհետև այդ բանը երբէք չէ պատահել նորա հետ։ Հեղինակը խնդրում է Զանգուից գնալ և շրջել հայ աշխարհ։ Բայց Զանգուն բոլորովին չէ կարող, որովհետև նորա ճանապարհը շատ կարճ է. բացի նրանից ձեր ք ա ղ ց ր ի կ գ ե տ ը ոչ կարող է ս ա ր ո ւ ձ ո ր ման գալ և ո՛չ գ ե ղ ե ց կ ա տ ե ս ի լ կ ա ն ա ն չ դ ա շ տ ե ր շրջել, որովհետև նորա ճանապարհը շատ վատ տեղերից է անցնում, իսկ Երասխի հետ կարող է ո ղ ջ ո ւ ն ե լ, դորան ինչ կասեմ։ Հեղինակը խնդրում է Զանգուից գնալ Երասխին ասել, որ նա չը մ տ ա ծ ի ա ն ց ե ա լ ն ե ր ի վերա, այլ նայի հայերի այժմեան դրութեան վերա, որ է մ ո լ ո ւ թ ե ա ն փ ո ս և այլն. Զանգուն այս լսեց և Երասխին ասեց,—և յանկարծ նորա «ջուխտ աչքերը արտասուք լցուեց», իսկ Երասխը ոչինչ պատասխան չը տուեց. երևի նա Զանգուից խելօք է, որովհետև յիմար բաների վերա ուշադրութիւն չէ դարձնում։

Ինչ գլուխ ցաւեցնեմ, ընթերցող, այս հիանալի «Թուշնիկը» շատ ղեղնած, թառամած երգեր է երգում, այնպէս որ դ ա հ ր դ ա հ ր ո ւ մ ա ր ա ր ե ց մեր գլխին այս տարուայ զարունը և մինչև անգամ ի ս կ ա կ ա ն թռչունների երգերը։ Պարոն Տէր-Գրիգորեանը մի երգ նուիրում է մեզ այս անունով. «Մեր տան տիրոջ քննութիւնը գրուածոցս համար»։ Այս երգից երևում է, որ տան տէրը տուն է մտնում, երբ պ. հեղինակը ոգևորուած դրութեան մէջ է լինում։ Նա խորհուրդ է տալիս առոյգահաս ստեղծաբանին ի զուր աչքի լոյսը չը պակասացնել և յետոյ խնդրում է գրուածներից մի երգ կարդալ։ Բանաստեղծը կարդում է տան տիրոջ համար «Գարուն» անուանեալ թարգմանուած երգը։ Այն ժամանակ տան տէրը ասել է մի շատ իրաւացի բան, որի հետ ես ևս համաձայն եմ։ Նորա խրատը այս է՝

«Իմ բէյնը զատ չը մտաւ
Տօ, ինչ ես քչեր ցերեկ
Նստել գրում հա գրում.
Էդ ամենը ոչինչ բան ա,
Զուր բանով ես պարապում.»

Ես ևս խորհուրդ կը տամ, պ. Տէր-Գրիգորեան, այս խրատը չը մոռանալ, չը մոռանալ ևս տաւասխաների համար, որ բաւականին շատ է ձեր գրքոյկի մէջ։ Բացի նորանից ես կարծում եմ, որ գիւղացին ռամկօրէն խօսելու ժամանակ «դայն» «անդ» բառերը չի գործածի, ինչպէս օրինակի համար՝ այս տողի մէջ Քանաքեռցին ասում է՝ «համ էս գիշեր ա ն դ կը մնանք»։ Առհասարակ պարոնին խորհուրդ կը տայի, երբ «Թուշնիկը» ե ր կ ր ո ր դ տ պ ի ա ր ժ ա ն ա ն ա լ կուզենայ (Աստուած չանի) փոխել այս բառերը։

Վերջացնելով այս յօդուածը, ես խոնարհաբար խնդրում եմ «Թուշնիկի» հեղինակից ներել ինձ, որ չը կարողացայ գրքոյկի բոլոր տեղերի մասին խօսել, որովհետև կարծում եմ ընթերցողներին մեծ գլխացաւութիւն կը պատճառէի...

Երևան. մարտի 27. Ս. Զիլինսկի

տեան ուսումնարան (Техническое училище),—որի նպատակն է պատրաստել հասարակութեան համար ուսեալ և գործնական մասնագէտներ։

Երեք պատրաստական դասատներում և մասամբ առաջին ընդհանուրներում, բացի արուեստներից, որոնց մասին, եթէ ժամանակս ներէ, կը խօսեմ յետագայ նամակումս, անցնում են գործնական ուսումնարանաց ընթացքը։ Երեք ընդհանուր և երեք մասնագիտական դասատներում անցնում են տեսական և գործնական առարկաներ։ Տեսական առարկաները, օրինակ բարձր մատեմատիկայ, մեքենական ճարտարութիւն (теоретическая механика), վերլուծական քիմիա, հանքաբանութիւն, վերլուծական երկրաչափութիւն (аналитическая геометрія) և այլն. համալսարանի սկզբնական առարկաների ընթացքն ունեն։ Իսկ մնացեալ երեք մասնագիտական դասատներում վերջացնում են արհեստական գիտութեանց ընթացքը։

Նմանապէս այս ուսումնարանում կայ առանձին բաժանումն, ուր մտնում են ընդհանուր դասատներից և վերջացնում են երկու (կամ մէկ) տարուց յետոյ ուսեալ արուեստագէտ կոչմամբ (ученый мастеръ)։

Բացի գիշերօթիկներից և երթևեկներից այս ուսումնարանում կան և կամաւոր լսողներ (вольные слушатели), որոնք որ զանազան պատճառներով չեն մտել համալսարան, կամ Թողել են գիմնազիոնի վերջին դասատները և տուել են հարցաքննութիւն [illegible]

Լ. Խան-Ազատ

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

[illegible]

դրվելու համար, պիտի Թողնէ Քիշնեվ քաղաքը։ Նորա հետ միասին գալիս է Թիֆլիս մի պարոն, որ քարտուղար էր այդտեղի հոգևոր կառավարութեան, Թիֆլիսի կոնսիստորիայի քարտուղարի պաշտօնն ընդունելու համար։ Թղթակիցը հարցնում է թէ երբ վերջապէս պիտի ուշադրութիւն դարձնեն այն երևոյթի վրա որ Քիշնեվի վարժարանոցը վաղուց փակված է մնում և երբ պիտի ազատվեն այդ քաղաքի ողորմելի հայ-մանուկները փողոցներում անգործ Թափառելուց։

—

Կիրակի օր, մայիսի 9-ին, սկսվում են ԹԻՖԼԻՍԻ հայոց եկեղեցիներում պատգամաւորների ընտրութիւններ, որոնցից յետոյ պիտի ընտրվեն Ներսիսեան դպրոցի համար հոգաբարձուներ, որովհետև հների ժամանակը արդէն լրանում է։ Զարմանալի է միայն, որ մի քանի եկեղեցիների քահանաները սկսել են անել տալ ընտրութիւնները արդէն մայիսի 2-ին։ Առհասարակ ծանուցումն եկեղեցիներում լինում է մի կիրակի օր, իսկ միւս կիրակի միայն ընտրութիւններն են սկսվում և ոչ Թէ մի և նոյն օրը։ Ոչ Թէ միայն ընտրութիւնները պիտի սկսվէին ծանուցումից մի շաբաթից յետոյ, բայց առաջուց պիտի յայտնվէր և լրագիրների միջոցով Թէ երբ կը լինի ընտրութիւնը։ Անցեալ ընտրութիւններին արդէն յունիսին յայտնված էր Թէ սեպտեմբերի 3-ին պատգամաւորների ընտրութիւնը կը լինի։ Պատգամաւորները կարող են ընտրվել ոչ Թէ միայն եկեղեցածխական ժողովրդից, բայց և ժամաւորներից։

—

Վերջապէս ամբողջ երկու ամսվայ, մարտի և ապրիլի սարսափելի չորութենից յետոյ, մայիսի 1-ին եկաւ լաւ անձրև ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ, որից յետոյ օդը բաւական հովացաւ։ Այդ անձրևից առաջ ասում էին որ Թիֆլիսի չորս կողմի դաշտերում մորեխ է յայտնվել մեծ քանակութեամբ։ Հետաքրքիր է իմանալ արդեօք այդ անձրևը մասամբ չը ոչնչացրեց մորեխը։

—

ՍՈՒՐԱՄԻ վիճակից մեզ գրում են որ այդտեղի մի քանի գիւղերում տարածված է կենդանիների ժանտախտը, որ անցնում է և մարդկանց վրա։ Կալուածատէրերից մէկը, որի գիւղում յայտնվեցաւ այդ ցաւը, հրամայեց տանել բոլոր հիւանդ կենդանիներին, չներին և մի հիւանդ մարդու մի կենդանարար հանքային աղբիւրի մօտ, դրանց ամենքին միասին լողացնել տալու համար։

—

Ապրիլի 23-ին տեղիս Թեմական առաջնորդ, Գաբրիէլ արքեպիսկոպոս Այվազովսկի, վաղուց մոռացված ԹԻՖԼԻՍԻ հայոց ծխական ուսումնարաններն այցելեց։ Այն օրը սրբազանը այցելեց նոյնպէս և քաղաքիս բոլոր հայոց եկեղեցիները և ուսումնարանները, խրախուսելով իր խօսքերով ուսումնարանների ուսուցիչներին։ Պատասխանելով Հաւլաբարի երկսեռ ուսումնարանների տեսուչ Պօղոս Քաթանեանցի ճառախօսութեանը, սրբազանն ասեց՝ «ես իմ կեանքիս մեծ մասը անցնելով ուսումնարաններ կառավարելու գործում, իմ պարտականութիւններից առաջինն եմ համարում և պէտք է համարեմ ուսումնարանների և ուսուցիչների բարեկաւութեան համար մտածելը, որպէս զի նոր սերունդը կարողանայ օրից օր հարստացնել իր միտքը ազնիւ գաղափարներով և պիտանի լինի ապագայում ազգի և Հայաստանի եկեղեցու համար»։ Հաւլաբարի Ս. Մարիամեան օրիորդաց ուսումնարանի մէջ բաւական երկար մնալով, յայտնեց մի և նոյն փափագը նոր սերունդի կրթութեան գործի առաջադիմութեան և օրհնելով ամենքին Թողեց ուսումնարանը, խոստանալով ներկայ լինել ուսումնարանի հարցաքննութիւններին։

—

Մի քանի հաչւողներ, որք մասնակցած էին ԹԻՖԼԻՍԻ միօրական ժողովրդագրութեան մէջ, հաղորդել են «Тифл. Вѣстн.» լրագրին, Թէ մինչև այժմ իրանց աշխատանքի համար խոստացած վարձը ստացած չեն։ Հաչւողների մեծ մասը աղքատ մարդիկ էին և երեք գրկվել էին երկու օրվայ ընթացքում իրանց սովորական աշխատանքից։ Մեզ յայտնի է որ գլխաւոր վերադիտողը, պ. Գօբրօվոլսկին մինչև այժմ չէ ստացել այն գումարը, որ նշանակված էր հաչւողների վարձատրութեան համար։

—

Հինգշաբթի օր, ապրիլի 29-ին, երեկոյեան ժամը 11-ին կրակ յայտնվեցաւ ԹԻՖԼԻՍԻ Մէքայելեան կամուրջի վրա գտնվող Միրզօևի տան խանութներից մինի մէջ։ Կրակը ժամանակ ունեցաւ անցնել և հարևան խանութը և միայն այն ժամանակ հասաւ մեր հրաշէջ վարչութիւնը, երբ հրդեհը բաւական ընդարձակութիւն էր ստացել։ Եղանակը չատ հանդարտ էր, քամի չը կար, ուրեմն կարելի էր կարծել որ հեշտ կը լինէր հանգցնել հրդեհը։ Բայց հրաշէջները, փոխանակ այրվող խանութներին երկու կողմից սահմանակից երկու խանութներ կոտրելու, այդպիսով կրակը առանձնացնելու և երկու կողմն էլ նրա տարածման ճանապարհը կտրելու, բաւականանում էին միայն կրակի վրա ջրի մի աննշան հոսանք ուղղելով։ Երևում է որ մեր հրաշէջ վարչութիւնը զուրկ է ամեն մեքենայական միջոցներից, աշխատող ձեռքերից և առաջնորդող սիստեմական ուղղութենից այրվող կրակի դէմ առաջն առնելու համար։ Ջիանները վատ են և Թոյլ, ջուրը միշտ պակաս է լինում,—Թէև այս անգամ այրվող շինութիւնը ջրի ափումն էր գտնվում, մեքենաներ չը կան, սիստեմական ուղղութիւն առաջ յոժ չը կայ կրակը հանգցնելու ժամանակ։ Խանութների բոլոր չարքը (ձախ կողմը) որ բաղդաւորապէս բոլորովին առանձնացած է մնացած քաղաքից, կատարելապէս այրվեցաւ։

—

Մեզ գրում են ԳՕՐՈՒՑ որ այդ գաւառի մի քանի տեղերում տարածված է այժմ կենդանիների ժանտախտը։ Այդ ցաւից հաւասարապէս սատկում են եզեր, կովեր, գոմէշներ, ոչխարներ և ղորանից մի քանի տեղ վարակվել են մինչև անգամ հօտերի պահապան չներն էլ։

—

ԳՕՐՈՒՑ գրում են մեզ որ այդ գաւառի երկրագործ դասը յուսահատութեան մէջն է, որովհետև չարունակ երաշտութեան պատճառով տեսնում է Թէ բոլոր ցանքերը չարանում են։ Այս տարի երևի հունձքը չատ անաջող կը լինի։

—

Ծերերն անգամ չեն յիշում որ ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ ապրիլ ամիսը այնքան չոր ու երաշտային անցներ, ինչպէս այս տարի։

—

Լսում ենք որ ԹԻՖԼԻՍԻ իտալական օպերայի գալու զէզոնին, Թատրոնի վարչութենից հրաւիրված են՝ օրկէստրի կառավարչի պ. Զօկկիի տեղ պ. Դ. Անտօնիէտի, որ Լիսաբոնի Թատրոնում օրկէստրի կառավարիչ էր, Թեթև տէնոր (tenore di gracia) պ. Դէլիլիէրս, իսկ բաս-բուֆօ պ. Բօնաֆօս, որ վաղուց յայտնի է արդէն Թիֆլիսի հասարակութեանը։

—

Մայիսի 3-ին, երկուշաբթի օրը կայացաւ ԹԻՖԼԻՍԻ դումայի նիստը։ Ամենահետաքրքիր հարցերից մինը՝ Թիֆլիսի քաղաքային սպանդանոցի հարցն էր։ Այդ հարցի մասին մի այլ անգամ աւելի մանրամասն կերպով կը խօսենք։

—

Մեր լրագրին գրում են ՔՈՒԹԱՅԻՍԻՑ որ ապրիլ ամսում այդտեղ վախճանվեցաւ մի հայ վաճառական, Սոլոմոն Միրեանօվ։ Հանգուցեալը կտակեց հայոց եկեղեցուն տեղիս հայոց երկսեռ ուսումնարանները պահպանելու համար՝ երկու կրպակ։ Նորա Թաղման ներկայ էին ուսումնարանի աշակերտներն և աշակերտուհիները։

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՖՐԱՆՍԻԱ

—

Կիրակի օրը, ապրիլի 22-ին Սօրբօն համալսարանի մեծ ամֆիԹէատրօնում տեղի ունեցաւ Ֆրանսիայի գաւառական գիտնական ընկերութիւնների տասնուչորրորդ տարեկան հաւաքումը։ Այս ընկերութիւնների ներկայացուցիչները իրանց հիմնարկութիւնների տարեկան աշխատանքի մասին զեկուցումը լսելուց յետոյ մի պրօֆէսորի բերանով՝ բաղդ ունեցան ականջ դնել հասարակական լուսաւորութեան նախարարի, պ. Վադինգտօնի ճառին։ Պ. Վադինգտօնը՝ որ ինչպէս լուսաւորութեան նախարար առաջին անգամն է խօսում հրապարակաւ՝ պէտք է ասել բաւական ազատամիտ մտքեր է յայտնում Թէ կառավարութեան և Թէ մանաւանդ հասարակական կրթութեան մասին։

Պ. Նախարարը իր ճառի սկզբում մի քանի խօսքերով շնորհակալութիւն յայտնելուց յետոյ յիշեալ ընկերութիւններին՝ անցաւ և խօսեց հասարակական կրթութեան երեք կարգի վրայ՝ այսինքն—տարրական, միջնակարգ և բարձր։

Որպէս Ֆրանսիայի պետութեան ներկայացուցիչ՝ պ. Վադինգտօնը պաշտպանեց պետական իրաւունքները՝ ակնարկելով „բարձր ազատ կրթութեան" քուէարկած օրէնքին, որ նախարարը, ինչպէս անցեալ անգամ ասեցինք, նպատակ ունի փոխելու դորա էական մասը։

Իսկ ինչ վերաբերում է տարրական ու միջնակարգ դպրոցներին՝ նա ասաց որ պէտք է Ֆրանսիայի ամեն կողմը ուսումնարաններ հիմնել և յետոյ պարտաւորական դարձնել կրթութիւնը։ Եւ Թէ ինչ ուսումնարաններ որ կան հիմայ, հարկաւոր է որ նրանք Թողնեն հին սիստեմները և դադարեն փակուած գօրանոցների նման հիմնարկութիւններ լինելուց։

Աւելորդ չեմ համարում աւելացնել որ պ. Նախարարը մի քանի խօսք ասեց և հարևան ազգերի համալսարանների լաւ դրութեան վրայ, ինչպէս Գերմանիայի և Անգլիայի, որոնց պէտք է, ասում է, շատ բաներում հետևել մի նոր արիւն վազեցնելով „Ֆրանսիայի համալսարանների երակներում" Թոյլ տալով մի տեսակ ազատ մրցութիւն պրօֆէսորների։ Նորա խօսքը պրիվատ-դօցէնտների վրայ է, որոնք չը կան ֆրանսիական համալսարաններում։

Վերջացնելով իր ճառը նախարարը յոյս դրեց Ֆրանսիայի պարլամենտի վրայ, որ սա չի բացասիլ օգնելու իրան առաջադիմութեան գործի մէջ՝ կրթութեամբ զարկ տալով Ֆրանսիայի գաւառներին էլ։ Եւ յետոյ դիմեց ներկայ գտնվողներին և ասեց, Թէ՝ գնացէ՛ք, ասացէ՛ք ամեն տեղ Թէ մենք ուզում ենք խաղաղութեան մէջ ապրել մեր „սիրելի հանրապետութեան" հետ, որի ապացոյց կարող է լինել գալու համաշխարհական հանդէսը 1878 Թւին փարիզում։

Փարիզ. Ցարոյ

ՆՈՐ ՀԵԹԱՆՈՍՆԵՐԸ ԳԵՐՄԱՆԻԱՅՈՒՄ

—

Լեթական մի լրագիր „Latweschu Awises" նորերումս մի յօդված է տպել, որտեղ ծանօԹացնում է ընԹերցողներին յունվարի 1-ից ամբողջ Գերմանիայում մտցրած եկեղեցական նոր օրէնքի հետևանքների հետ։ Այդ օրէնքը, ինչպէս յայտնի է, իրաւունք է տալիս չը դիմել քահանային (պաստօրին), մկրտութիւնը, պսակը և Թաղումը կատարելու համար, այլ բաւական է դիմել տէրութենից նշանակված պաշտօնեային և գրել տալ հաստատված մատեանի մէջ նոր ծընվածներին, պսակվողներին և մեռածներին։ Քաղաքական մկրտութիւնը, քաղաքական ամուսնութիւնը և քաղաքական Թաղումը այնպէս շուտ ընդունվեցան Պրուսիայում, որ օրինակ երեք ամսվայ մէջ այդ երկրում 24,000 երեխայ բողոքական ծնողներից մնացին չը մկրտված։ Լեթական-կաթօլիկ լրագիրը հաշւում է որ եթէ երեք ամսվայ մէջ 24,000 երեխայ չը մկրտվեցան, ուրեմն ամբողջ տարվայ մէջ կարելի է կարծել որ 96,000 երեխայ կը մնան առանց մկրտութեան, և ուրեմն մի 15 կամ 20 տարուց յետոյ մի միլիօն ժողովուրդ կը լինի Գերմանիայում որ էլ արժանի չեն լինի քրիստոնեայ անուան, այլ կը լինեն մէկ տեսակ նոր հեթանոսներ։ Քաղաքական ամուսնութեամբ ապրող ծնողները երևի նոյնպէս մկրտելու չեն իրանց երեխաներին, այնպէս որ, լրագրի կարծիքով, 30—40 տարուց յետոյ, Գերմանիան այնքան կըլնկնի, որ հարկաւոր կը լինի ուղարկել Գերմանիա միսիօնարներին քրիստոնէութիւնը քարոզելու համար, ինչպէս որ ուղարկվում են միսիօնարները միջին Ասիա, կամ ներքին Աֆրիկա.... Պասւելի լրագիրը մոռանում է որ Ասիայի և Աֆրիկայի հեթանոսները անկիրթ, կոպիտ ժողովուրդ են, իսկ Եւրոպայում քրիստոնէութիւնը այնքան խոր արմատներ է գցել, առաջ բերելով եւրոպական ուսում, լուսաւորութիւն և նորա բարձր քաղաքակրթութիւն, որ այժմ էլ երկիւղ չէ կարող լինել եւրոպական ազգերի համար հեթանոսութեան մէջ ընկնելու համար։ Կաթօլիկ լրագրի կարծիքով երևի և եւրոպական հրէաները հեթանոսներն են, որովհետև նրանց դաւանութեան զօրութեամբ բոլոր նոցա ծէսերը՝ մկրտութեան, պսակի և Թաղման, քաղաքական են,—ուրեմն նրանք էլ պէտք է հետզհետէ բարոյապէս ընկնէին.... Բայց ընդհակառակն մենք նկատում ենք որ նրանց բարոյական և մտաւոր զարգացման մակերևոյԹը քանի գնում է բարձրանում է Եւրոպայում։ Հրէաները չեն մկրտվում, չեն պսակվում, չեն Թաղվում քրիստոնէական ծէսերին ու արարողութիւններին համեմատ,—բայց եւրոպական հրէայի կարծիքները, համոզմունքը, գաղափարները, բարոյական և մտաւոր զարգացումը, քաղաքակրթված մարդկային զարգացումը չէ կարելի զանազանել քրիստոնեայից։ Ինչո՞վ հրէան աւելի վատ է քրիստոնեայից...

ՌԻԿԱՐ

—

Ապրիլի 30-ին (մայիսի 12-ին), հեռագիրը լուր բերեց Թէ Ֆրանսիայի ներքին գործերի մինիստր, պ. Ռիկար յանկարծակի վախճանվել է սրտի հիւանդութենից։

Հանգուցեալը ներկայացնում էր իր անձնական ուղղութեամբ Ֆրանսիայի արդեան օրինական դրութիւնը։ Նա անկեղծ կուսակից էր հանրապետական կառավարչական ձևի, բոլոր սրտից ատում էր բօնապարտեաններին, և համարձակ պաշտպան էր ժամանակակից առաջադէմ մտքերի։ Թէև հանրապետական կուսակցութիւնը կատարելապէս գոհ չէր Ռիկարի գործունէութեամբ, որովհետև նորա կարծիքով, դա բաւական եռանդը չը գործ դրեց կառավարչական զանազան պաշտօնները Բրօլիի մարդիկներից մաքրելու համար,—բայց հանգուցեալը այնու ամենայնիւ բոլորը արեց, ինչ որ նորանից կախված էր, ինչ որ հնարաւոր էր այնպիսի դրութեան մէջ, երբ ադմինիստրացիայի անձնական կազմակերպութիւնը նորոգելու համար, պէտք էր յաղթել շատ դժուար արգելքների և իրան մարշալ Մակ-Մահօնի ընդդիմադրութեանն առաջն առնել։ Մահը մեծ մասամբ աւելի երևան է հանում մարդու արժանաւորութիւնները, մոռանալ տալով նորա պակասութիւնները։ Ռիկարի մահը անկեղծ ցաւ կը պատճառէ ամբողջ հանրապետական կուսակցութեանը։ Բայց ուրիշ կողմից հանրապետական կուսակցութիւնը հարուստ է ընդունակ պետական մարդիկներով և նրանց մէջ միշտ կը գտնվի մի արժանաւոր անձն, որ կը կարողանայ յանձն առնել ներքին գործերի մինիստրութեան դժուար պաշտօնը։ Կարծում են որ հանրապետութեան նախագահը նախ և առաջ դիմելու է դէպի պ. Կազիմիր Պէրիէ, նորան հանգուցեալ Ռիկարի յաջորդ ընտրելով։

ԳԵՐՄԱՆԻԱ

—

Ինչպէս մի քանի օր առաջ հաղորդեց հեռագիրը երեք եւրոպական պետութիւններ՝

Ռուսաստան, Գերմանիա և Աւստրօ-Ունգարիա դիտաւորութիւն ունեն հրաւիրել այն բոլոր պետութիւններին, որք մասնակցած են փարիզի դաշնադրութեան, ուղարկել Բերլին իրանց ներկայացուցիչներին քաղաքական այժմեան խառն դրութեան և մանաւանդ արևելեան հարցի վրա խորհրդակցելու, և այդ բոլոր հարցերին խաղաղական ընթացք տալու համար: Այժմ հեռագիրը հաղորդում է որ երեք պետութիւնների՝ Ռուսաստանի, Աւստրիայի և Գերմանիայի ներկայացուցիչները (կանցլէրները) ունեցան արդէն մի քանի անգամ իրանց մէջ տեսակցութիւն: Նստերի առարկան արևելեան հարցն էր: Քննվեցաւ Թիւրքիային վերանորոգութիւններ ընդունել տալու անհրաժեշտութեան հարցը և նոյնպէս քննվեցան այն միջոցները, թէ ինչպէս պէտք է պաշտպանել քրիստոնեաներին Թիւրքաց մոլեռանդութեան դէմ:

ԹԻՒՐՔԻԱ.

Նորերումս պատահել է Թիւրքիայի Սալօնիկի քաղաքում հետևեալ անցքը: Մի քրիստոնեայ աղջիկ ուզում էր ընդունել մահմետականութիւնը, բայց քաղաքի քրիստոնեաները արգելում էին նրան այդ քայլն անելու: Այդ լուրը վրդովմունք գցեց քաղաքի մահմետական ազգաբնակութեան մէջ և մահմետականները ապստամբվելով քրիստոնեաների դէմ, սպանեցին Ֆրանսիայի և Գերմանիայի հիւպատոսներին: Ի հարկէ երկու եւրօպական պետութիւններ, որոնց ներկայացուցիչները սպանվեցան Սալօնիկի մէջ, բաւականութիւն պահանջեցին Թիւրքիայից: Թիւրքաց տէրութիւնը առաջն առնելով Սալօնիկի մէջ խռովութիւնների շարունակվելուն, մի և նոյն ժամանակ խոստացաւ երկու եւրօպական պետութիւններին կատարեալ բաւականութիւն տալ, սաստիկ պատժելով մեղաւորներին հիւպատոսների սպանութեան մէջ:—Ս. Պետերբուրգի „Journal de St. Petersbourg“ լրագիրը հաղորդում է թէ պատճառներ կան երկիւղ քաշելու որ քրիստոնեաները Կ. Պօլսի մէջ շատ ապահով դրութեան մէջ չեն մահմետականների կատաղութեան կողմից: Օտար պետութիւնների ներկայացուցիչները ամէն օր խորհրդակցում են միմեանց մէջ ռուսաց դեսպանի, գեներալ Իգնատիէվի մօտ:—Կ. Պօլսից հեռագրով հաղորդում են „Тифл. Вѣстн.“ լրագրին որ Թիւրքաց մինիստրութիւնների մէջ կրկին մեծ փոփոխութիւններն են կատարվել:—Հեռագիրը հաղորդում է Սալօնիկից որ Ֆրանսիայի և Գերմանիայի հիւպատոսների սպանութեան պատճառով կալանաւորվեցան Թիւրքաց տէրութեան հրամանով 36 մարդ: Սպանութեան անցքից յետոյ կարգը և հանդարտութիւնը Սալօնիկի մէջ խանգարված չէ եղել:

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Մեր Փարիզի մշտական թղթակիցը գրում է մեզ՝ «Մի երկու ամիս սորանից առաջ ես ձեզ լուր տուի, թէ երկու հոգի՝ մինը հոգևորական, միւսը աշխարհական հեռանալով Ս. Էջմիածնից գնացել էին Հռօմ, որպէս մի ազատ քաղաք: Այս պարոններից մինը, հոգևորականը արդէն պապականութիւնն ընդունելով, պաշտօն է գտել, իսկ երկրորդը, աշխարհականը, ասում են եկել է այստեղ, Փարիզ, ուր կամենում է հրատարակել կամ Էջմիածնեցիների դէմ իր գրուածների շարունակութիւնը և կամ մի հայերէն լրագիր: Ասում են այս պարոնը Հասունեան կուսակցութեանն է պատկանում: Դորա դիտաւորութիւնը Փարիզում, օտար երկրում հայերէն լրագիր հրատարակելու շատ ծիծաղելի է... Միայն պօլսեցի հայ, որոնցից է և պարոնը, կարող է համարձակվել օտար երկրում, անպատրաստ դուրս գալ գրականական ասպարէզ և այդպիսով մամուլի վսեմ նշանակութեան անունը կոտրել:

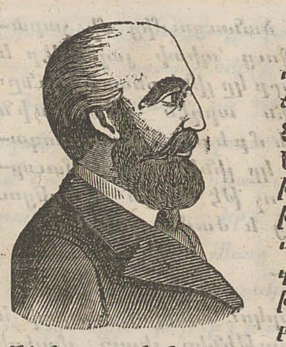

Հազարներ անձինքներից երկու սեռի իրանց գեղեցիկ մազերով պարտական են միայն արտասահմանում վաճառվող այնպէս անուանված ՌՈՒՍԱԿԱՆ ԽԻՆՕԴԼԻՑԵՐԻՆԻ ՊՈՄԱԴԱՅԻՆ, որ մազերը բուսնել է տալիս: Այդ պօմադը բժշկական շատ հեղինակութիւններից փորձված է և ունի վկայական թղթեր պ. Կլեչինսկուց որ Վիեննայի Լանդգերիխտի քիմիայի պրօֆէսօր է և նոյնպէս Մօսկվայի բժշկական վարչութեան թոյլտուութիւն. Նա ունէր մեծ աջողութիւն և վերջին ժամանակ հետազօտած էր Մօսկվայի բժշկական վարչութենից որ տուեց նրան իր հաւանութիւնը. Կանոնաւոր գործածութեան ժամանակ, մինչև անգամ մազերից մերկ գլուխները ծածկվում են մազերով. Այդ պօմադը պնդացնում է կաշին, պահպանում է մազերը թափվելուց, մազերին տալիս է բնական տեսք և փայլունութիւն և իր անուշահոտութեան պատճառով, որ նրա լաւ յատկութիւններից մինն է, կարող է զարդարել ամենաշքեղ տուալէտի սեղանը. Այդ բոլոր յատկութիւնները իմ արդիւնքի, իրաւունք են տալիս ինձ յուսալ Ռուսաստանումն էլ նրա ընդարձակ տարածման և պատուելի հասարակութենից լաւ ընդունելութեան վրա.

ԳԻՆԸ ՄԻ ՇԻՇԻ ՀԱՄԱՐ 2 ՌՈՒԲԼ

Իւրաքանչիւր շիշի հետ տրվում է և պօմադի գործածութեան նկարագրութիւնը.

ՊՕՄԱԴ

„PASTA EUGENIE“

Այդ պօմադի հնարող տիկինը որ յայտնվեցաւ «Pasta» անունով, պատիւ ունի յայտնել յարգոյ հասարակութեան որ «Pasta Eugénie» այժմ ստացված է և ծախվում է Թիֆլիսում պ. ԼԱՆԿՕԻ մուզիկային մագազինում, Արծրունու տանը, Վլադիկավկասում պ. ՍԵԳԱԼԻ մօտ, իսկ Ստավրապօլում պ. ԿՈՒՐԻԼՁԵՆԿՕԻ մօտ, որտեղ ծախվում են և միացած այստեղ յիշված արդիւնքները. Այդ պօմադը նշանաւոր է նորանով, որ նրա գործածութեան կարճ ժամանակից յետոյ երեսը խստակվում է զանազան բծերից,

անմաքրութիւններից և խոցերից և ստանում է երիտասարդական հասակին յատուկ թարմութիւնը և գեղեցկութիւնը. Առաջարկվում է այն անձանց որք կամենում են խտակ և սպիտակ երեսի գոյն ստանալ. Հնարողը երաշխաւոր է պօմադի ներգործութեան հաստատութեան համար. Գրաւական կարող են լինել առնողները համար և այն վկայաթղթերի որք ստացված են թէ Վիեննայի քիմիքոս պրօֆէսոր պ. Կլեչինսկուց, թէ Մօսկվայի բժշկական վարչութեան թոյլտուութիւնը.

ՄԻ ՍՐՈՒԱԿԻ ԳԻՆԸ 1 Ր. 60 Կ.

Որի հետ տրվում է և նրա գործածութեան նկարագրութիւնը.

Իւրաքանչիւր սրուակի վրա ինչպէս մազերի համար, այնպէս «Pasta» գտնվում է մի առանձին դրօշմ «Ամուրի» պատկերով և հնարողի ստորագրութեամբ որի վրա առնողներին խորհուրդ ենք ուշադրութիւն դարձնել.

Bertha Ries

Յ. Գ. «Pasta» պօմադը առաջարկվում է և նոցա, որք թէև չունին զանազան վերև յիշված կաշու հիւանդութիւններ, բայց կամենում են ունենալ խտակ և թարմ երես, վզի և ձեռքերի գոյնը.

ՁԵՌՔԵՐԻ ՊՕՄԱԴԸ

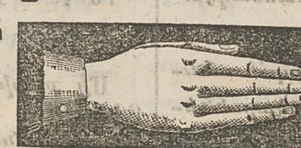

Այդ պօմադը այնպէս է պատրաստված, որ նրա գործածութենից յետոյ ձեռքերը ստանում են զարմանալի փափկութիւն և սպիտակութիւն.

Սրուակի գինը 1 ր. 30 կոպ.

ՄԱԶԵՐԻ ՀԱՄԱՐ ՆԵՐԿԸ, թէ մուգ խարտեաշ, թէ սև, որ ներկում է 10 րոպէի միջոցում և չէ կորցնում իր տևողութիւնը 6 շաբաթվայ ընթացքում. Արկղիկը 3 րուբլ.

ՏՕԿԱՅԵԱՆ ԲԱԼՁԱՄ, հաստատ միջոց կոշտերի և կաշու կոշտութիւնների դէմ. Սրուակը 60 կ.

15 (50)

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

СОЛОМЕННЫЯ ШЛЯПЫ

отъ **60** к. до **5** руб.

Въ магазинѣ шляпъ Е. Мирзоева и Е. Григолова

Необыкновенно большой выборъ вновь полученныхъ всевозможныхъ шляпъ дамскихъ, мужскихъ и дѣтскихъ а также другихъ товаровъ, изъ первыхъ рукъ Парижскихъ и Люнскихъ фабрикантовъ. Продажа по самымъ умѣреннымъ цѣнамъ.

Магазинъ находится на Гановской улицѣ, подъ № 11, но для удобства публики открыто новое отдѣленіе на Эриванской площади, подъ гостиницею „Кавказъ“, на углу Главнаво Штаба подъ фирмою;

„A LA PARISIENNE“

Гг. иногородные благоволятъ отправлять свои требованія по означенному адресу и заказы ихъ будутъ исполнены немедленно, аккуратно и добросовѣстно. 3 (4)

МАГАЗИНЪ С. КАЦА

на Дворцовой улицѣ № 3

Вновь полученъ большой выборъ разныхъ карманныхъ золотыхъ и серебряныхъ, стѣнныхъ и кабинетныхъ ЧАСОВЪ, новѣйшихъ системъ, изъ лучшихъ ЖЕНЕВСКИХЪ и ПАРИЖСКИХЪ фабрикъ.

За вѣрность хода часовъ магазинъ ручается.

Цѣны умѣренныя. 2 (3)

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐՍԻՍԵԱՆ ՀԱՅՈՑ ԱԶԳԱՅԻՆ-ՀՈԳԵՒՈՐ ԴՊՐՈՑԻ ՀՈԳԱԲԱՐՁՈՒԹԻՒՆԸ նշանակում է աճրդախօսութիւն (առանց կրկնաճրդախօսութեան) կապալաւ տալու մոմավաճառութիւնը Հայոց եկեղեցեաց և ժողովրդականաց համար: Պայմանաթուղթը ցանկացողք կարող են կարդալ Հոգաբարձութեան դիւանատան մէջ ամէն օր, բացի կիւրակէից և տօներից, առաւօտեան 10 ժամից մինչև 12 ժամն կէսօրի, և աճրդախօսութեան օրը ներկայանալ նոյն Դպրոցումը Հոգաբարձութեան խորհրդարանի մէջ օրինաւոր գրաւականաւ, որ պիտի լինի կամ անանուն դրամաթուղթ բանկի (բանկի բիլէթ) կամ առ ձեռն դրամ (նաղդ փող) համաձայն պայմանաթղթին: Աճրդախօսութիւնը լինելու է 1875 թուականի Մայիս ամսոյ 17-ին երեկոյեան 7 ժամից ց10 ժամն:

1 (2)

ԻՆՏԵՆԴԱՆՏՍՏՎՕՅԻ ՎԱՐՁՈՒԹԵԱՆ ՁԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ՇՈՐԵՐ ԿԱՐԵԼՈՒ ԳՈՐԾԱՆՍՅԸ Նաւթլուղի վրա, առաջարկում է, ինչպէս տղամարդիկներին այնպէս էլ կանանց մշտական աշխատանք ունենալ ցանկացողներին, հետևեալ պարապմունք՝ կարել գործանոցում ամէն տեսակ արքունի շորեր, ամէն մի հատի համար առանձին վարձով:

10 (10)

ՄԻ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ առաջարկում է կրկնութիւններ անել աշակերտների հետ, որք հարցաքննութիւններին են պատրաստվում, կամ պատրաստել նոցա, որք կամենում են ուսումնարանների ստորին դասատնները մտնել: Հասցէն կարելի է իմանալ «ՄՇԱԿԻ» խմբագրատան մէջ

3 (3)

ԱՄԵՆԱՀԱՍՏԱՏ ՄԻՋՈՑ

ՓՈՔՐ ԵՒ ՄԵԾ ՄԿՆԵՐ, ԽԼՈՒՐԴՆԵՐ ԵՒ ՄԻՋԱՏՆԵՐ ՈՉՆՉԱՑՆԵԼՈՒ.

ՌԻՍ ԳՈՒՍՏԱՒ ՔԻՄԻՔՈՍ ՊԵՇՏԻՑ

ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ՏԱՆ

ՀԱՅԹԱՅԹԻՉ

Որ մի քանի արտասահմանեան պալատներից արտօնութիւններ ունի.

Պատիւ ունիմ առաջարկել թէ հասարակութեանը, թէ պ. պ. վաճառականներին ինձանից հնարած ամենասոր և մեծ ներգործութիւն ունեցող միջոցներ՝ մկներ, խլուրդներ և ամէն տեսակ միջատներ, ինչպէս օրինակ սև ուտիճ (տարական) ցեց, մրջիւն, բաղլինջ, լու և այլն, ոչնչացնելու համար. Յիշեալ միջոցները, որք իմ գիւտերն են և ինձանից պատրաստված են, ստացան կատարեալ հաւանութիւն և յայտնի են ամբողջ Եւրօպայում, որի համար և ունիմ վկայաթղթեր.

Այդ միջոցները արժանացան Մօսկվայի բազմարվեստեան հանդիսում 1872 թւին մեծ արծաթեայ մեդալի և Վիեննայի աշխարհահանդիսում 1873 թ. առաջադիմութեան համար մեդալի (Fortschritts—Medaille):

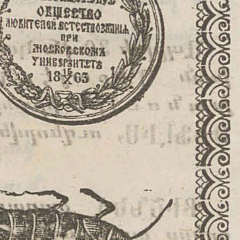

ՀՆԱՐՈՂԸ ԵՐԱՇԽԱՒՈՐ Է ՄԻՋՈՑՆԵՐԻ ՀԱՍՏԱՏ ՆԵՐԳՈՐԾՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ.

Մեծ քանակութեամբ առնողներին զիջումն կը լինի.

ԳՆԵՐԸ՝

Մկների և խլուրդների դեղգեղը մի սրուակի համար 1 ր. 50 կոպ., փոշին սև ուտիճների, ցեցի, մրջիւնների և լուերի դէմ 1 րուբլ. Սորա հետ հարկաւոր է առնել և գուտապէրչի փոքրիկ մեքենաներ իւրաքանչիւրը 60 կոպ.

Հեղուկ բաղլինջների դէմ մի սրուակ 1 ր.

Այդ միջոցը ունի անուշ հոտ, բիծեր չէ անում և յանկարծակի է ներգործում, որի համար երաշխաւոր է գլխաւոր Դէպօ.

Հաստատ միջոց ԿՈՇՏԵՐԻ և կաշու կոշտութիւնների դէմ, մի սրուակ 60 կոպ.

Գլխաւոր դէպօ ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ պ. ԼԱՆԿՕԻ մուզիկային մագազինում, Գոլովինի փողոցում, Արծրունու տանը. ՎԼԱԴԻԿԱՎԿԱՍՈՒՄ պ. ՍԵԳԱԼԻ մօտ, իսկ ՍՏԱՎՐԱՊՕԼՈՒՄ պ. ԿՈՒՐԻԼՋԵՆԿՕԻ մօտ.

Օտարաքաղաքացիները թող բարեհաճեն ճանապարհի ծախսը վճարել յիշեալ միջոցները ուղարկելու համար. կարող են թէ փողով, թէ փօստի մարկաներով. 15 (50)

Дозволено цензурою 5 Мая 1876 г. Тифлисъ

Типографія Энфіаджіанцъ и К.°

Խմբագիր—Հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ